

FER L'ARTICLE
Isidor Cònsul

Joan de Sagarra, *La horma de mi sombrero*. Alfaguara. Madrid, 1997

No és fàcil convertir en literatura tot allò que toques, però aquesta sensació fa una pila d'anys que m'arriba des del fons dels articles de Joan de Sagarra. És un autor amb l'envejable capacitat de carregar els papers periodístics amb quirats d'or literari i tot plegat fa la impressió que surti sol, aparentment sense esforç. Ell sap, millor que ningú, el peatge de dedicació que demana un bon article, però insisteixo en la recurrència de lector seduït per la bondat d'uns textos que semblen que es facin sols i com un do que ha estat donat a qui els signa. Ajuden a formular aquesta consideració els paranyes que, de tant en tant, posa el mateix escriptor en els papers que narren l'experiència de fer l'article. Vegeu, per exemple, "*Duro oficio, el de cronista*", dins *La horma de mi sombrero*, però n'hi recordo altres d'anys enrere, quan col·laborava a "El Temps". Sigui com sigui, en rellegir la setantena de cròniques que ara formen *La horma de mi sombrero* (la secció que, els diumenges, tanca les pàgines que "El País" dedica a Catalunya), m'ha tornat a quedar clar que Joan de Sagarra és un animal literari de primer rengle, un escriptor que potser s'ha deixat gronxar per la mandra a l'hora d'emprendre obres de més pit i ambició, però ningú no dubta que ha donat una notable volada als seus articles periodístics. I tant li fa ho faci en forma de crítica teatral, feina de la que, malauradament, diu que es comença a jubilar, com si surt en la cita dels dijous disfressat de columna o en la dels diumenges sota una aparença de crònica.

CULTE, GORMAND, SENTIMENTAL I CRÍTIC

El conjunt de cròniques que Joan de Sagarra ha encabir a *La horma de mi sombrero* es mouen en la fusió dels quatre eixos que titulen l'epígraf: l'opció crítica d'un home de cultura que repassa, amb to sentimental, el fil de memòria i que tira endavant gràcies a una actitud de *bon vivant* davant de les noses de la vida. Són, d'una banda, els papers d'un intel·lectual crític amb l'entorn cultural, amb tendència a buscar les pessigolles de les institucions i els punts febles de l'aparador oficial. De l'altra, fidel a una etiqueta d'*enfant terrible* que duu penjada d'ençà del temps a l'inoblidable "Tele/express", acostuma a emprar un to càustic i polèmic, amb una ploma sempre esmolada i de les que engalten sense mirar gaire prim. És, per un altre costat, un homenot que tragina una

enorme cultura literària, un lector voraç i un escriptor amb uns coneixements teatrals com dubto que n'hi hagi gaires més en el panorama nostrat.

Les coordenades d'acidesa crítica i de càrrega de cultura han estat sempre una evidència per als qui hagin seguit el seu treball de crític teatral. Una feina que ha deixat més d'un rastre de sang, metàforica és clar, i que ha contribuït a obrir espais de debat que em penso que mai no són sobrers. Ara, els articles de *La horma de mi sombrero* enfilen dues perspectives més, que no diré pas que siguin noves, però no s'havien manifestat fins ara amb la contundència i la claredat que ho fan. Perquè poden manifestar-se amb més llibertat en el terreny obert de la crònica personal que no pas en els espais vedats de la crítica. Aquest dos eixos de certa novetat són l'evidència que Joan de Sagarra és un tipus que sap viure i que darrere la màscara de causticitat de la seva literatura hi fan niu un cor tendre i un temperament sentimental. Pel que fa al primer espai, el lector s'adona que l'articulista conrea, en la mesura que li és possible, la saviesa contemplativa del record i de l'instant únic. I diria que només Manuel Vázquez-Montalban, entre els escriptors que he llegit del seu mateix temps, dedica una atenció similar al plaers de la bona cuina, a la bondat dels esperits alcohòlics i, en el seu cas, a saber triar amb encert els diferents cigars de la jornada.

Darrer apunt: el d'un sentimental estovat i tendre que treu el nas des de darrere de l'afectació de la màscara. A mesura que s'obre el llibre, l'intuïm com a generós amic dels amics i, en bona part, els papers de les cròniques repassen aquests topants d'amistat amb noms com Enrique Vila-Matas, Juan Marsé, Marcos Ordóñez, Toni Alba, a banda d'un parell de textos inoblidables sobre el Perich i l'Ovidi Montlló. I tot plegat fa que t'adonis que el volum mig encobreix la realitat d'unes memòries, que hi ha el repàs nostàlgic d'una geografia barcelonina que ha canviat massa (els cinemes de barri que han tancat, el cafè Zurich ...) i que del conjunt en penja una xarxa de coneixences que impressiona al més pintat. Això sense comptar les darreres cireres del pastís, la convidada a xampany francès per a qui llegeixi una novel·la determinada, o la doble versió, senzillament genial, dels amors de la Brigitte Bardot a Sevilla, l'any 1959, en el rodatge de *La femme et le pantin*.

Isidor Cònsul